

MINDFULNESS

metoda redukcji stresu
oparta na uważności

opracowanie i prowadzenie w/w zajęć

Beata Jarosz

***„ Uważność nie jest
trudna.
Wystarczy tylko o niej
pamiętać ”***

Jon Kabat-Zinn

Jon Kabat-Zinn – neurobiolog, psychiatra, twórca programu psychoedukacyjnego MBSR

(j. ang. Mindfulness Based Stress Reduction),

autor książek, m.in.: ” Medytacja w walce z bólem” oraz „ Uzdrawiająca moc uważności ”.

MBSR to 8-tygodniowy program, w czasie którego uczestnicy uczą się:

- koncentracji uwagi na bieżącym doświadczeniu,
- wyzbywaniu się automatyzmu myśli, reakcji i ocen,
- uwalniania od uprzedzeń i schematów,
- rozwijania przychylności i życzliwości względem siebie i innych ludzi,
- otwierania się na nowe informacje i doświadczenia.

MBSR (ang. Mindfulness Based Stress Reduction) –

program psychoedukacyjny, opracowany pod koniec lat 70 – tych XX wieku przez Jona Kabat-Zinna, skierowany do osób cierpiących na chroniczny ból fizyczny i problemy emocjonalne.

Po raz pierwszy program MBSR został wdrożony w 1979 r. w Klinice Redukcji Stresu Center For Mindfulness przy klinice uniwersyteckiej w Worcester w stanie Massachusetts (USA). Od tamtej pory, program MBSR stosowany jest w większości szpitali amerykańskich, jako leczenie uzupełniające, w celu obniżenia napięcia psychicznego oraz uruchomienia i sięgania przez pacjentów do swoich zasobów emocjonalnych.

BADANIA NAUKOWE

Badania naukowe nad wpływem praktykowania Mindfulness na zdrowie psychofizyczne człowieka, rozpoczęły się pod koniec lat 70. XX wieku. Prowadzone były przy pomocy rezonansu magnetycznego. W toku tych badań udowodniono, iż dzięki neuroplastyczności mózgu, komórki nerwowe w czasie praktykowania uważności mogą zmieniać swoje właściwości, przyczyniając się do trwałych, pozytywnych zmian w mózgu. W trakcie praktykowania Mindfulness w organizmie obniżeniu ulega poziom kortyzolu (hormonu stresu) przy jednoczesnym wzroście poziomu biologicznych wskaźników odpowiadających stanowi relaksu, reguluje się rytm pracy serca i tempa oddychania, wzmacnia się system immunologiczny, zachodzą zmiany w rdzeniu mózgowym oraz zwiększają aktywność następujące obszary mózgu:

- kora przedczołowa (odpowiada za mowę i wyobraźnię),**
- przednia część wyspy (kojarzona z procesami odbierania informacji z wnętrza ciała, takimi jak uczucie głodu i pragnienia),**
- hipokamp (odpowiada za przetwarzanie informacji z pamięci krótkotrwałej do długotrwałej oraz za pamięć deklaratywną, czyli przestrzenną)**

*„ Czasami musisz usiąść samotnie na podłodze w cichym pokoju,
aby usłyszeć własny głos i nie pozwolić, by tonął w hałasie innych ”*

Charlotte Eriksson

**Mindfulness to praktyka bycia obecnym i uważnym.
W poszukiwaniu ukojenia i wewnętrznej równowagi
praktykowanie uważności odsłania prawdę,
iż warto zwrócić się do wewnątrz siebie, a nie na zewnątrz świata.**

Korzyści płynące z praktykowania Mindfulness:

- postawa prozdrowotna; odpowiedzialność za własny stan zdrowia,
- sięganie po konstruktywne metody radzenia sobie ze stresem,
- umiejętność samoregulacji emocjonalnej,
- samoświadomość i uważność na siebie oraz innych ludzi,
- budowanie wzmacniającej relacji intrapersonalnej,
- odkrywanie swoich autentycznych potrzeb i pragnień,
- rozbudzenie motywacji wewnętrznej,
- zaprzestanie bycia wciągany w automatyczne reakcje na: myśli, emocje, uczucia i wydarzenia,
- kierowanie uwagi celowo, na chwilę obecną, bez oceny i osądu,
- zerwanie z nawykowymi reakcjami na różne wydarzenia i zastąpieniem nowymi, adekwatnymi do sytuacji,
- świadomość współzależności i szacunek względem innych ludzi,
- rozwijanie empatii i współczucia,
- urzeczywistnianie uniwersalnych wartości: miłości, dobroci, wdzięczności,
- współtworzenie społeczeństwa opartego na mądrości, etyce, prawdzie, równości i synergii.

**Regularna praktyka Mindfulness
dobroczynnie wpływa na jakość życia psychicznego i somatycznego za sprawą:**

- **świadomego oddychania np. w chwilach doświadczania trudnych emocji,**
- **ćwiczeń jogi – usprawnienia ciała, respektowania potrzeb, ograniczeń i sygnałów płynących z ciała,**
- **treningów relaksacyjnych - dostrzegania powiązań między myślami a reakcjami organizmu (zmiana napięcia mięśni, zmiana rytmu oddychania).**

***“ Świat, jaki stworzyliśmy, jest wynikiem naszego myślenia.
Nie można go zmienić bez zmiany naszego myślenia”***

Albert Einstein

**Praktykowanie Mindfulness
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

**Praktykowanie Mindfulness
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

ODDYCHANIE

Praktykowanie świadomego oddychania, oprócz dotlenienia organizmu, wpływa korzystnie na uzyskiwanie spokoju umysłu i rozluźnienie ciała.

Oddychanie to zespół złożonych procesów, stale zachodzących w organizmie, związanych z pobieraniem tlenu ze środowiska i wydalaniem końcowych produktów utleniania: dwutlenku węgla i wody. Oddychanie, obok krążenia krwi i ośrodkowego układu nerwowego, jest czynnością decydującą o życiu.

Stan zdrowia psychofizycznego nierozdzielnie wiąże się ze sposobem oddychania. Rytm oddychania ulega zmianie pod wpływem myśli i emocji.

Pośród innych funkcji organizmu ludzkiego, wyjątkowość oddychania polega na tym, iż jest to jedyna mimowolna czynność, którą można świadomie zmieniać.

Technika naprzemiennego oddychania

Korzyści płynące z oddychania naprzemiennymi nozdrzami: synchronizacja półkul mózgowych, regulowanie autonomicznego układu nerwowego, wspieranie połączenia umysł - ciało, zwiększanie kontroli emocjonalnej, obniżenie poziomu kortyzolu - hormonu stresu.

Wdychanie powietrza przez lewe nozdrze ma na celu stymulację prawej półkuli mózgu, podczas gdy wdychanie przez prawe nozdrze ma na celu pobudzenie lewej półkuli.

Cykl nosowy charakteryzuje się naprzemiennym przekrwieniem i obkurczeniem tkanek każdego nozdrza. Autonomiczny układ nerwowy kontroluje cykl nosowy i naprzemienną dominację lewej i prawej półkuli mózgowej. Oddychanie naprzemiennie pozytywnie wpływa na układ nerwowy.

**Praktykowanie świadomego oddychania
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

RELAKSACJA

Relaksacja jest stanem, w którym dominuje odpoczynek, odprężenie, rozluźnienie, obniżenie poziomu mobilizacji organizmu.

Z punktu widzenia fizjologicznego relaksacja przywraca równowagę układu nerwowego, wprowadza kontrolę nad układem współczulnym (mobilizacja) i przywspółczulnym (odpoczynek). W sytuacjach stresujących działanie układu współczulnego przeważa nad działaniem układu przywspółczulnego.

Poprzez relaksację można wpłynąć na: rytm oddychania, bicie serca, reakcję rozszerzania i kurczenia naczyń krwionośnych.

Trening autogenny metodą Schultz

Twórcą treningu autogennego był psychiatra i psychoterapeuta Johannes Schultz.

Metoda ta polega na wyzwoleniu w organizmie reakcji rozluźnienia i koncentracji poprzez stosowanie prostych formuł autosugestii. Praktykowanie treningu autogennego metodą Schultz: łagodzi stany lękowe, przynosi uczucie głębokiego odprężenia, zmniejsza napięcie mięśniowe, ułatwia zasypianie.

Etapy treningu relaksacyjnego:

- **uczucie ciężaru ciała,**
- **uczucie ciepła w różnych częściach ciała,**
- **uczucie ciepła w okolicy splotu słonecznego,**
- **uczucie chłodu na czole.**

Trening relaksacyjny metodą Schultz jest jedną z popularniejszych metod relaksacyjnych.

Istnieją również inne metody, np. Relaksacja metodą Jacobsona, za sprawą której odprężenie uzyskuje się napinając a następnie rozluźniając poszczególne mięśnie ciała.

Praktykowanie relaksacji metodą Schultza przez uczniów PLSP w Częstochowie w czasie lekcji wychowania fizycznego - ćwiczenia oddechowo relaksacyjne

Relaksacja z wizualizacją – aktywne sterowanie wyobraźnią

Wizualizacja (nazywana również treningiem wyobrażeniowym) jest metodą psychoregulacyjną, polegającą na aktywnym tworzeniu wyobrażeń wielozmysłowych wraz z odczuwaniem towarzyszących im emocji.

Metoda ta związana jest z obserwacją wyobrażeń - obrazów pojawiających się w czasie treningu relaksacyjnego, a następnie zapisaniem (namalowaniem) ich językiem plastycznym.

Relaksacja z wizualizacją znalazła zastosowanie m. in. w psychologii sportu.

**Praktykowanie relaksacji z wizualizacją
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego
- ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

**Praktykowanie relaksacji
z wizualizacją
przez uczniów PLSP
w Częstochowie
w czasie lekcji
wychowania fizycznego
- ćwiczenia oddechowo
relaksacyjne -
wspólne namalowanie
obrazów
pojawiających się
w czasie treningu
relaksacyjnego**

**Praktykowanie relaksacji z wizualizacją
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego
- ćwiczenia oddechowo relaksacyjne -
wspólne namalowanie obrazów
pojawiających się w czasie treningu
relaksacyjnego**

Metoda Body Scan

Technika skanowania ciała jest formą praktyki uważności.

**Wnikliwe zwrócenie uwagi na swoje ciało i przeanalizowanie go „ od stóp do głów „
może poprawić stan fizyczny i psychiczny.**

**Ośmiotygodniowy program redukcji stresu oparty na uważności (MBSR) Jona Kabat-Zinna
wykorzystuje praktykę skanowania ciała w leczeniu bólu przewlekłego.**

**Praktykowanie metody Body Scan
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

JOGA

to system ćwiczeń fizycznych wykonywanych w relaksacji umysłu i ciała, a także uważności na wykonywaniu poszczególnych ćwiczeń fizycznych oraz synchronizacji wdechu i wydechu z ruchami ciała.

**Praktykowanie ćwiczeń jogi
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

DMT

Dance Movement Therapy

***„ Ruch, pochodząc ze świadomych, jak i nieświadomych źródeł,
odzwierciedla pełnię osobowości „***

Joan Chodorw

DMT (Dance Movement Therapy) to praktyka uważnej i świadomej obecności w ciele.

Podstawą DMT jest autentyczny, niezaplanowany ruch, który może rozpocząć się od impulsu, obrazu czy wspomnienia.

DMT oparty jest na wiedzy, że ciało i umysł człowieka pozostają ze sobą we wzajemnej relacji. Ruch i postawa ciała odzwierciedlają wewnętrzny stan człowieka, a zmiany w ruchu wspomagają zdrowienie i rozwój.

Ruch w DMT pojmowany jest bardzo szeroko; mieszczą się w nim zarówno postawa ciała, gest, oddech, spontaniczny ruch, taniec improwizowany, ale i bezruch.

W DMT istotne jest wsłuchanie się we własne ciało i pozwolenie na ruch, który będzie prawdziwy, a nie ładny !

Każda sekwencja taneczno – ruchowa jest improwizacją, będącą odzwierciedleniem stanu emocjonalnego osoby będącej w ruchu.

„ Pokochałam taniec, bo bałam się mówić. Kiedy się poruszam, mogę odczuwać „

Pina Bausch

Metoda DMT jest polecana osobom, które:

- unikają wyrażania uczuć albo wyrażają swe emocje w sposób nieadekwatny,
- doświadczają uczuć / emocji w sposób tak przytłaczający, że wyrażanie ich słowami jest niemożliwe,
- problemy emocjonalne odzwierciedlają w postawie ciała, oddychaniu i objawach somatycznych,
- mają trudność z bliskością i kontaktem fizycznym.

DMT pomaga:

- pracować nad emocjami (rozpoznawać je, wyrażać, adekwatnie na nie reagować),
- budować relacje (wyznaczać własne granice i przestrzegać granic innych osób),
- w komunikowaniu się niewerbalnym.

**Praktykowanie DMT
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

**Praktykowanie DMT
przez uczniów PLSP w Częstochowie
w czasie lekcji wychowania fizycznego -
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

Projekty, akcje, imprezy

Projekt Erasmus +

„ Silna i kompetentna młodzież w postpandemicznym świecie ”

Palermo, 19. 11. 2023 - 26. 11. 2023

Joga

Julia Rosikoń

Ćwiczenia oddechowe na świeżym powietrzu

Projekt „101 Powodów by żyć „

zrealizowany w ramach Ogólnopolskiej Olimpiady „Zwolnieni z teorii ”

Celem w/ w projekcie było uwrażliwienie i edukowanie na temat depresji.

**W dn. 12. 04. 2024 podsumowano projekt „ 101 Powodów by żyć „
realizowany przez uczennice z kl. 3 g PLSP,
w ramach Ogólnopolskiej Olimpiady „ Zwolnieni z teorii ”**

Celem w/ w projekcie było uwrażliwienie i edukowanie na temat depresji.

**Ze swoją akcją edukacyjną uczennice wyszły poza mury PLSP i przeprowadziły ją
w szkołach podstawowych w Częstochowie, jak i ościennych powiatach.**

**W dn. 26. 03. 2024 przeprowadzone zostały warsztaty o zdrowiu psychicznym
oraz trening uważności Mindfulness z uczniami ze Szkoły Podstawowej
im. Gustawa Morcinka w Poczesnej .**

**W ramach akcji „ 101 powodów” powstał konkurs plastyczny, który rozstrzygnięcie
miał miejsce w dn. 12. 04. 2024 w PLSP w Częstochowie.**

O odbyła się również wystawa prac konkursowych.

**Projekt patronowali Dyrektor PLSP Pan Paweł Kolmas oraz nauczyciele z PLSP
w Częstochowie: Pani Anna Trojanowska, Pan Maciej WiFun, Pani Beata Jarosz.**

W dn. 26. 03. 2024 przeprowadzone zostały warsztaty o zdrowiu psychicznym oraz trening uważności Mindfulness z uczniami ze Szkoły Podstawowej im. Gustawa Morcinka w Poczesnej .

Dzień Ekologii i Dzień Ziemi

w nurcie Mindfulness

**W dn. 09. 04. 2024 w Parku im. St. Staszica w Częstochowie
odbyła się akcja z okazji Dnia Ekologii i Dnia Ziemi w nurcie Mindfulness,
w której uczestniczyli uczniowie PLSP pod opieką Pani Beaty Jarosz.**

**W czasie imprezy odczytano tekst Desideraty
oraz wiersz P. Nerudy pt. „ Cisza ”
Wykonano również trening uważności - Mindfulness.**

**Uczniowie dyskutowali na temat uważnego i świadomego życia
na naszej planecie.**

Pablo Neruda „Cisza „

“ A teraz policzmy do dwunastu...I wszyscy bądźmy cicho.

Choć raz na całej ziemi nie mówmy w żadnym języku zatrzymajmy się na sekundę i nie machajmy tyle rękoma

To będzie niezwykła chwila bez pośpiechu, bez silników; wszyscy będziemy wspólnie w nagłej chwili obcości.

Rybacy na zimnym morzu nie będą krzywdzić wielorybów, a zbieracz soli popatrzy na swe poranione dłonie.

Ci, którzy szykują (...) wojny, wojny gazem, wojny ogniem, zwycięstwa bez żywych włoźą czyste ubrania

i będą przechadzać się z braćmi w cieniu - nic nie robiąc.

Tego, czego pragnę, nie należy mylić z całkowitą beczynnością.

Tu chodzi o życie. Nie chcę ciężarówki ze śmiercią.

Gdybyśmy wszyscy tak się nie skupiali na pchaniu wózka życia, i gdybyśmy mogli raz nie robić nic,

być może wielka cisza mogłaby przerwać ten smutek braku zrozumienia samych siebie (...).

Może nauczymy się od ziemi, że czasem wszystko wydaje się martwe, a później daje dowód życia.

A teraz policzę do dwunastu- wy będziecie cicho, a ja odejdę.”

DEZYDERATA

„ Przechodź spokojnie przez hałas i pośpiech i pamiętaj, jaki spokój można znaleźć w ciszy.

O ile to możliwe - bez wyrzekania się siebie, bądź na dobrej stopie ze wszystkimi.

Wypowiadaj swoją prawdę jasno i spokojnie, i wysłuchuj innych, nawet tępych i nieświadomych, oni też mają swoją opowieść.

Unikaj głośnych i napastliwych, gdyż są udręką ducha. Porównując się z innymi możesz stać się próżny i zgorzkniały, bowiem zawsze znajdziesz lepszych i gorszych od siebie. Niech twoje osiągnięcia jak i plany będą dla Ciebie źródłem radości.

Wykonaj swą pracę z sercem, jakakolwiek byłaby skromna, ją jedynie posiadasz w zmiennych kolejach losu.

Bądź ostrożny w interesach, na świecie bowiem pełno jest oszustwa.

Niech Ci to jednak nie zasłoni prawdziwej cnoty, wielu ludzi dąży do wzniosłych ideałów i wszędzie życie pełne jest heroizmu.

Bądź sobą, zwłaszcza nie udawaj uczucia.

Nie podchodź cynicznie do miłości, albowiem wobec oschłości i rozczarowań ona jest wieczna jak trawa. (...)

Obok zdrowej dyscypliny bądź dla siebie łagodny. Jesteś dzieckiem wszechświata nie mniej niż drzewa i gwiazdy (...).

Bądź uważny. Dąż do szczęścia „

Dezyderata – poemat napisany przez Maxa Ehrmanna w 1927 roku, zawierający wskazówki na temat dobrego życia.

Autor napisał go w formie życzeń na Boże Narodzenie dla przyjaciół.

**Uczniowie z IPSAAR w Palermo
gościnnie na lekcji
ćwiczenia oddechowo relaksacyjne**

W dniu 11. 04. 2024 – 12. 04. 2024 uczniowie – goście z Włoch z IPSAAR w Palermo uczestniczyli w lekcji wychowania fizycznego – w ćwiczeniach oddechowo relaksacyjnych, prowadzonych przez Panią Beatę Jarosz.

W czasie lekcji przeprowadzono trening relaksacyjny oraz trening uważności Mindfulness.

Na zakończenie zajęć powstała praca plastyczna, namalowana wspólnie przez gości z Włoch oraz uczniów Plastyka.

" Kultura nie boli "

W dn. 22. 05. 2024 na Placu Biegańskiego w Częstochowie uczniowie Plastyka pod opieką Pani Beaty Jarosz wzięli udział w treningu uważności Mindfulness, relaksacji oraz sesji jogi.

Na zakończenie warsztatów wykonano wspólną pracę plastyczną pt. „ Świat wyobraźni "

Dzień Sportu

W dn. 29. 05. 2024 r. uczniowie i nauczyciele z częstochowskiego Plastyka spotkali się w malowniczym Mstowie, by wspólnie celebrować Dzień Sportu. To wyjątkowe wydarzenie stało się doskonałą okazją do integracji, aktywności fizycznej i wspólnej zabawy.

W programie Dnia Sportu znalazły się m.in. gry w szachy i zajęcia z jogi.

**Trenning Mindfulness
w ramach
ujarzmienia stresu przed maturą**

W dniu 03. 12. 2024 w ramach ujarzmienia stresu przed próbną maturą, uczniowie klas maturalnych, wspólnie z Wicedyrektor PLSP Panią Julią Korczyńską oraz Panią Beata Jarosz, wykonali trening Mindfulness.

Dyskutowano również na temat praktykowania uważności każdego dnia.

Korzystano z czasopism: Charaktery oraz Mindfulness, które prenumerowane są przez bibliotekę PLSP.

Dziękuję za uwagę

BIBLIOGRAFIA:

St. Siek, Treningi relaksacyjne; Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1990

St. Siek, Relaks i autosugestia; Krajowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1986

St. Grochmała, Teoria i metodyka ćwiczeń relaksowo – koncentrujących;
Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1986

J. Szopa, J. Górna, Joga. Ruch – oddech – relaks; Wydawnictwo KOS, Katowice 2005

L. Kulmatycki, Joga dla zdrowia. Podręcznik ćwiczeń; Książka i Wiedza, Warszawa 1997

P. McKeown, Jak oddychać, aby być zdrowym; M Wydawnictwo, Kraków 2015

H. Selye, Stres okiełznany; Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1978

H. Teml, Relaks w nauczaniu, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1997

Z. Pędzich, Psychoterapia tańcem i ruchem, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2013